

สรุปการสัมมนาออนไลน์

โครงการขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นกลไกลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

จัดโดย วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า และ

มูลนิธิฟรีดริช เนามัน (Friedrich Naumann Foundation)

วันพุธที่ 27 มกราคม 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น.

Inspiring talk: “โจทย์ใหม่ท้องถิ่นไทย การเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา”

โดย ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

“การศึกษา คือต้นทางของการสร้างคุณภาพคนและสร้างต้นทุนชีวิต”

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างคุณภาพคนและต้นทุนชีวิต อีกทั้งยังเป็นเสมือนยาสามัญสำหรับใช้นำทางในการดำรงชีวิต ดังนั้น จะทำอย่างไรให้เกิดการศึกษาหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างความตื่นตัวในการแสวงหาความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา

ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาอย่างมหาศาล ทำให้การเรียนการสอนทั้งในระบบและนอกระบบต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปมาก ดังเช่น รูปแบบการเรียนการสอนของหลายโรงเรียนในช่วงโควิด-19 ได้นำรูปแบบออนไลน์มาใช้สำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ขณะที่ภาครัฐเองได้พัฒนาระบบ WiFi ให้สามารถเข้าถึงได้ทั่วประเทศ หากแท้จริงแล้วการพัฒนาทางการศึกษาไม่ได้ต้องการแต่เพียงโครงสร้างพื้นฐาน หรือสิ่งที่เป็น hardware เท่านั้น แต่จำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน หรือสิ่งที่เป็น software ที่มีคุณภาพควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ในอดีตครูคือบุคลากรหลักทางการศึกษา แต่วันนี้การระบาดของโควิด-19 ได้ทำให้การเรียนการสอนถูกผลักไปให้ผู้ปกครองเป็นผู้สนับสนุนการศึกษาของเด็ก คำถามก็คือผู้ปกครองทุกคนสามารถสนับสนุนทางการศึกษาให้แก่บุตรหลานได้เท่าเทียมกันหรือไม่? เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ต้องทำมาหากินเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว จึงไม่สามารถดูแลและสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลานในระหว่างการเรียนรู้ออนไลน์ได้อย่างทั่วถึง คำถามต่อมา กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้รับทราบปัญหาเหล่านี้หรือไม่? ซึ่งถือเป็นปัญหาคุณภาพการเรียนการสอนที่อาจกระทบอย่างมากต่อระบบการศึกษาไทยในอนาคต

จุดเริ่มต้นของปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย โดยเฉพาะยุคโควิด-19 มีรากลึกที่เชื่อมโยงกันในทุกมิติ ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม การเมือง พื้นที่ และชุมชน เพราะการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เผยให้เห็นปัญหาที่ถูกซุกซ่อนอยู่เป็นจำนวนมาก และยังได้เผยให้เห็นกลุ่มผู้เปราะบางทางสังคมอีกมากมายที่ไม่ได้รับการดูแลจากรัฐ ความพยายามแก้ปัญหาของรัฐที่ผ่านมาได้พยายามแก้ปัญหาโดยการทำให้ทุกคนเท่ากัน แต่แท้จริงแล้ว การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่เท่ากับการทำให้ทุกคนเท่ากัน แต่คือ การลดความแตกต่างโดยการทำให้ทุกคนได้รับ

โอกาสและเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้มาตรฐานได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำจึงควรถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายเร่งด่วนของประเทศ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ของสังคมไทยอย่างมากมายทั้งในเชิงลบและเชิงบวก โดยมีรายละเอียดดังนี้

เชิงลบ:

1) เศรษฐกิจเกิดการถดถอยอย่างรุนแรง แต่ภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพกลับเพิ่มสูงขึ้น รัฐมีรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้น หากแต่เป็นรายจ่ายเพื่อการแก้ปัญหา ขณะเดียวกันการแสวงหารายได้กลับลดลง

2) การให้ความสำคัญกับระบบสาธารณสุขและสุขภาพฐานรากได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่รัฐจะต้องกลับมาให้ความสำคัญมากขึ้น โดยการวางระบบสาธารณสุขในชุมชนและฐานรากที่มีคุณภาพ เสริมสร้างการตระหนักในการดูแลสุขภาพของประชาชนมากขึ้น

3) การได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงและฉับพลันในภาคบริการและแรงงาน ทำให้เกิดสภาวะคนตกงานและคนว่างงานเป็นจำนวนมาก ในอนาคตทุกภาคส่วนจำเป็นจะต้องกลับมาทบทวนทั้งในเรื่อง Re-Skill และ Up-Skill ซึ่งแรงงานในภาคบริการและการท่องเที่ยวจะต้องสามารถทำอาชีพได้อย่างหลากหลาย เพื่อรองรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

เชิงบวก:

1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ผลักดันให้เกิดการปฏิรูปสู่ดิจิทัลเร็วขึ้นอย่างไม่คาดคิดมาก่อน เพราะทุกภาคส่วนต่างเร่งปรับตัวนำดิจิทัลมาใช้ เพื่อให้อยู่รอดในสถานการณ์ตอนนี้

2) การจัดการเชิงพื้นที่ที่สามารถตอบโจทย์ได้ดีกว่าการรวมศูนย์ และนับเป็นหัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจโดยให้พื้นที่สามารถจัดการกับปัญหาให้สอดคล้องกันในแต่ละพื้นที่

จะเห็นได้ว่า ภาพความเหลื่อมล้ำได้ถูกขยายให้ชัดเจนมากขึ้น ทั้งยังเป็นสิ่งยืนยันให้เห็นถึงความเดือดร้อนและความทุกข์ยากของประชาชนจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาโควิด-19 ในครั้งนี้ก็อาจนับเป็นโอกาสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะได้แสดงความสามารถ ความตั้งใจแก้ปัญหา และสร้างการยอมรับจากสังคม ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเชิงพื้นที่ การให้ความช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ การปรับวิธีการทำงานใหม่เป็นการทำงานเชิงรุกมากขึ้น การจัดการพื้นที่โดยใช้ฐานข้อมูล รวมถึงการสร้างพลังทางสังคม/พลังของอาสาสมัครในท้องถิ่นมาร่วมกันแก้ปัญหาในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นคำตอบของการแก้ปัญหาของสังคมไทยในวันนี้ จึงอยู่ที่ **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น!**

คำถามคือ **ทำไมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องให้ความสำคัญกับประเด็นความเหลื่อมล้ำ?** คำตอบก็คือ เพราะการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นหน้าที่ตามกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องดำเนินการบำบัดทุกข์สุขให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ไม่เพียงเท่านั้นยังเป็นการแสดงความรับผิดชอบทางการเมืองในฐานะผู้แทนของประชาชนโดยความสมัครใจ และยังเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย

การจัดการศึกษาก็เป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำระดับพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วเพราะเหตุใดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องให้ความสำคัญกับประเด็นนี้? ก็เพราะว่า

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีต้นทุนทางสังคมที่ดีในการจัดการศึกษา
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความยืดหยุ่นและมีเอกภาพในการบริหารการศึกษา สามารถตอบโจทย์สังคมและความต้องการของเด็กเยาวชนในพื้นที่ได้ ซึ่งในอนาคตท้องถิ่นควรมีสัดส่วนของสถานศึกษาทั้งในสายสามัญและสายอาชีพเพื่อตอบโจทย์ความท้าทายทางสังคมมากขึ้น
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการศึกษาไปสู่ปัญหาอื่นๆ ได้ เช่น การสอนเรื่องประชาธิปไตยอาจไม่จำเป็นต้องสอนเพียงรัฐสภาไทยเท่านั้น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ โดยการถ่ายทอดการประชุมสภาท้องถิ่นให้เด็กเยาวชนในพื้นที่เกิดการเรียนรู้ประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นได้ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ดังนี้แล้ว จะก่อให้เกิดการขยายโอกาสและพื้นฐานทางการศึกษาของท้องถิ่นไปสู่การสร้าง Education for All และ All for Education อันจะนำมาสู่ค่านิยมสำคัญในการนำประเด็นเรื่องการศึกษามาช่วยลดความเหลื่อมล้ำในท้องถิ่นและสังคมได้

ในปัจจุบันนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ดำเนินการลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่อยู่แล้วโดยไม่รู้ตัว ยกตัวอย่างเช่น สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถเลือกรับนักเรียนได้ หรือตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยังได้บัญญัติให้เด็กทุกคนต้องเข้าถึงการศึกษา ต้องได้รับอาหารกลางวัน และอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย ทัวถึงและเพียงพอ เป็นต้น นอกจากนี้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยังได้ประกาศผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการคัดเลือกจำนวนมากถึง 48 แห่ง ที่ได้ดำเนินการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในหลายมิติ หากแต่คำถามที่สำคัญกว่านั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการอย่างครบถ้วนหรือไม่? หรือท้องถิ่นยังสามารถดำเนินการอะไรได้มากกว่านั้นหรือไม่? คำตอบก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้มากกว่านั้น! โดยสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

- 1) Coverage: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องค้นหากลุ่มเป้าหมายให้เจอ และค้นหาอย่างครอบคลุมในทุกมิติ
- 2) Deepening: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการด้วยมุมมองที่เข้าใจปัญหาในระดับพื้นที่ และแก้ไขปัญหาที่เป็นฐานรากอย่างครบทุกมิติ

หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ดังนี้แล้วก็จะนำไปสู่เป้าหมายสำคัญ คือ การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพื่อสร้างความเสมอภาค (Equity) และความเป็นเลิศ (Excellence) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ดังนั้นการแก้ปัญหาคความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเริ่มต้นจากการกำหนดกลุ่มเป้าหมายและการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม จากนั้นจึงจะสามารถกำหนดแนวทางการจัดบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมได้ ตลอดจนการผนึกกำลังของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่มาร่วมกันจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างยั่งยืน

“ทั้งหมดนี้คือสิ่งที่ผมได้ชวนทุกท่านลองคิดตาม เพราะท้องถิ่นอยู่ใกล้ปัญหามากที่สุด และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีที่สุด เราต้องร่วมกันหาปัญหาให้เจอแล้วแก้ปัญหา นั้นด้วยการศึกษา โดยสร้างมิติใหม่ของการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพ”

ลดช่องว่างการศึกษา: ท้องถิ่นทำอะไรได้มากแค่ไหน อย่างไร???

โดย ดร.ไกรยศ ภัทรราช รองผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปรียบเสมือน Game Changer ทางการศึกษา”

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในปัจจุบัน มีนักเรียนยากจนและนักเรียนด้อยโอกาสประมาณ 2.1 ล้านคน ซึ่งคิดเป็น 29.9% จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด ทั้งยังมีเด็ก เยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา (อายุ 6-14 ปี) จำนวนมากถึง 430,000 คน มีหน้าซ้ำสถานการณ์ COVID-19 นี้ยิ่งทำให้จำนวนนักเรียนยากจนพิเศษเพิ่มขึ้นกว่า 300,000 คน ซึ่งจำนวนนักเรียนเหล่านี้ล้วนมีความเสี่ยงเป็นอย่างยิ่งว่าอาจหลุดออกนอกระบบการศึกษา หากไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

นอกจากมิติด้านตัวเลขที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังพบว่าคุณภาพโรงเรียนในชนบทของประเทศไทยมีความล้าหลัง เมื่อเทียบกับโรงเรียนในเมืองถึง 2 ปีการศึกษา สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากความยากจนที่ก่อให้เกิดช่องว่างการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเด็กในครอบครัวยากจนห่างกับเด็กในครอบครัวรายได้ปานกลางถึง 20 เท่า หรือหากคิดเป็นค่าเฉลี่ยจะมีเด็กยากจนที่มีโอกาสในการศึกษาต่อระดับชั้นอุดมศึกษาเพียง 5% ต่อรุ่นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้โจทย์สำคัญในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและการป้องกันไม่ให้เกิดหลุดออกจากระบบการศึกษาได้อย่างไร

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยตลอด ทั้งในด้านการศึกษาวิจัยและพัฒนาฐานข้อมูลทางการศึกษา ด้านการอุดหนุนเงินช่วยเหลือเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนด้านการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาผ่านการมอบทุนการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพระบบการศึกษา จึงถือได้ว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความมุ่งมั่นในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของเด็กไทย

สำหรับนิยามความเสมอภาคทางการศึกษานั้นต้องเริ่มต้นทำความเข้าใจก่อนว่า เด็กทุกคนเกิดมาไม่เท่ากัน เพราะความเท่าเทียมไม่ใช่ความเสมอภาค การแก้ปัญหาทางการศึกษาของรัฐส่วนกลางที่ผ่านมามุ่งที่จะแก้ไขปัญหามาโดยการพยายามทำให้เด็กทุกคนเท่าเทียมกัน หากแต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด จะต้องทำหน้าที่เติมเต็มส่วนที่ขาดหายไปของการศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีความเสมอภาคกัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นจุดเปลี่ยนในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ก็เพราะว่าพื้นที่แต่ละแห่งได้รับผลกระทบหรือประสบปัญหาทางการศึกษาที่ไม่เหมือนกันและไม่เท่ากัน โดยเฉพาะผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 รอบที่ 2 มีจังหวัดที่ได้รับผลกระทบ 28 จังหวัด โดยมีโรงเรียนสังกัด สพฐ. สังกัด อบต. และสังกัด ทชด. ในพื้นที่ถูกสั่งปิด 7,053 แห่ง และมีเด็กนักเรียนที่ไม่ได้ไปโรงเรียนมากถึง 2,375,187 คน เด็กนักเรียนที่ได้รับผลกระทบในครั้งนี้นี้ยังสามารถจำแนกออกได้ 2 กลุ่ม คือ เด็กยากจน 130,361 คน และเด็กยากจนพิเศษ 143,507 คน จากการวิเคราะห์สถานการณ์ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ของ กสศ. ในครั้งนี้

สามารถจำแนกได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กเยาวชนที่ยากจนในเขตเมือง กลุ่มเด็กเยาวชนที่ยากจนในพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของสูง กลุ่มเด็กเยาวชนที่เป็นแรงงานต่างด้าว และกลุ่มเด็กเยาวชนในพื้นที่ที่ยังไม่มีการแพร่ระบาด จะเห็นได้ว่ากลุ่มเด็กเยาวชนเหล่านี้อยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันและยังเผชิญกับปัญหาที่ต่างกัน อีกทั้งความต้องการการช่วยเหลือจึงแตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นการแก้ไขปัญหากระบวนการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นคานงัดสำคัญในการแก้ปัญหาคความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในครั้งนี้

การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยอาศัยกลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเริ่มต้นได้จากการทำงานบนฐานข้อมูลและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ จากนั้นจึงวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาร่วมกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงมีศักยภาพมากในการประสานความร่วมมือของคนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อร่วมกันสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้เกิดขึ้น

“การศึกษาเป็นเรื่องของเราทุกคน การสร้างความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม”

ถอดรหัสความเสมอภาคทางการศึกษา: เปิดมุมมอง ขยายประสบการณ์จากต่างประเทศ

โดย Ms. Wan Ya Shin, Research Manager of Social Policy

The Institute for Democracy and Economic Affairs (IDEAS)

Mr. Nitesh Anand, Advisor – National Independent Schools Alliance (NISA), India

Advisor – Social Accountability, VSO Global, The UK

Policy Network Change Facilitator, NEP, Cambodia

Senator David Coltart, The Republic of Zimbabwe

แปลภาษาไทยโดย ดร.อรพินท์ สฟโชคชัย ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันพระปกเกล้า

ระบบการศึกษาในประเทศมาเลเซีย

โดย Ms. Wan Ya Shin Research

ประเทศมาเลเซียได้วางแผนพัฒนาระบบการศึกษาให้เป็นศูนย์กลางของความเป็นเลิศทางการศึกษา ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาทางการศึกษามาอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมในทุก ระดับ ทั้งระบบการศึกษาโดยรัฐส่วนกลางและการศึกษาระดับพื้นที่/รัฐ ซึ่งผลของการพัฒนายุทธศาสตร์ด้าน การศึกษาของมาเลเซียได้ส่งผลให้มีนักเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้าสู่ระบบการศึกษาของมาเลเซีย จำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านการศึกษาของประเทศมาเลเซียที่มีความหลากหลายและเป็นที่ยอมรับ

ระบบการศึกษาของมาเลเซียเป็นระบบที่ค่อนข้างรวมศูนย์อยู่ที่รัฐส่วนกลาง โดยมีกระทรวงศึกษาธิการ ประเทศมาเลเซียเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการศึกษาทั่วทั้งประเทศ ทั้งในแง่การกำหนด นโยบายทางด้านการศึกษาและการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา นอกจากนี้ระบบการศึกษาของมาเลเซียยังแบ่ง ระดับการบริหารออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ ระดับรัฐ ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน ซึ่งทุกระดับจะอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนการศึกษาในระดับรองลงมาจะดำเนินการตาม นโยบายส่วนกลาง และมีการปรับบทบาทให้สอดคล้องกับการศึกษาในแต่ละพื้นที่

โครงสร้างทางการศึกษาของมาเลเซียมี 5 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับอนุบาล (Pre-school) 2) ระดับ ประถมศึกษา (Primary school) เด็กที่เข้าเรียนในระดับนี้จะมีอายุระหว่าง 7-12 ปี มีการเรียนการสอนที่ใช้ภาษา มาเลเซีย ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ 3) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Lower-Secondary school) เด็กที่เข้าเรียน ในชั้นนี้จะมีอายุระหว่าง 13-15 ปี 4) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Upper-Secondary school) เด็กที่เข้าเรียน ในชั้นนี้จะมีอายุระหว่าง 16-17 ปี และ 5) ระดับอุดมศึกษา (Post-Secondary school) เด็กที่เข้าเรียนในชั้นนี้จะมี อายุตั้งแต่ 17 ปีขึ้นไป

โครงสร้างทางการศึกษาของประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่ยังค่อนข้างรวมศูนย์ เพื่อสร้างความเสมอภาคและ สร้างมาตรฐานเดียวกันในระบบการศึกษาทั่วทั้งประเทศ จึงทำให้รูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล หรือการจัดสรรบุคลากรทางการศึกษา จะถูกแต่งตั้งจากรัฐบาลกลาง นอกจากนี้รัฐบาลมาเลเซียยังได้

จัดทำยุทธศาสตร์สำคัญทางการศึกษา ที่เรียกว่า “MEB Plan – Malaysia Education Blueprint” ที่ได้ปรับบทบาทของรัฐบาลกลางไปสู่การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบทางการศึกษาให้กับรัฐ/เขตให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างอิสระมากขึ้น

การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของมาเลเซียได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 12 ให้คำนึงถึงความเท่าเทียมทางการศึกษา และเด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยช่องว่างทางการศึกษาของมาเลเซีย นั้น พบว่า เด็กนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลจะมีปัญหาการเรียนค่อนข้างมาก เช่น หากเทียบผลการเรียนของเด็กนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลจะมีผลการเรียนที่ต่ำกว่าเด็กนักเรียนโรงเรียนเอกชน และเด็กนักเรียนที่มาจากรอบครัวฐานะดีจะไม่ค่อยมีปัญหาทางการเรียน ดังนั้นรัฐบาลมาเลเซียจึงพยายามให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ครอบครัวเด็กนักเรียนที่มีปัญหาทางการเงิน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เด็กผู้ชายมีโอกาสหลุดออกจากระบบการศึกษาและไม่ได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาค่อนข้างมาก ส่วนเด็กผู้หญิงนั้นมีโอกาสเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาค่อนข้างมาก และเด็กนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองจะมีปัญหาทางการเรียนมากกว่าเด็กปกติ

จากปัญหาความเหลื่อมล้ำข้างต้นนี้ รัฐบาลมาเลเซียจึงได้ออกนโยบาย Tech for Malaysia ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนผ่านระบบการศึกษาแบบเดิมไปสู่การศึกษาที่เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงได้ จุดเริ่มต้นของนโยบายนี้ได้เริ่มทดลองผลก่อนเป็นเวลา 2 ปี โดยการเปิดรับอาสาสมัครเข้ามาสอนเด็กที่ยากจนในชุมชนต่างๆ จากนั้นจึงผลักดันเด็กยากจนในชุมชนที่ได้รับโอกาสเรียนหนังสือในระดับที่สูงขึ้นให้กลับมาเป็นอาสาสมัครสอนหนังสือเด็กรุ่นต่อไปในชุมชน ผลจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว มีเด็กยากจนมากถึง 36% ทั่วประเทศที่มีโอกาสได้เรียนหนังสือเมื่อเทียบกับเด็กยากจนในรันทราเดียวกัน และโรงเรียนกว่า 88% ก็รู้สึกพึงพอใจกับนโยบายดังกล่าว อีกทั้งศิษย์เก่าจำนวนมากได้ก่อตั้งเป็นมูลนิธิที่ทำงานขับเคลื่อนด้านการศึกษาและแก้ปัญหาสังคมมากขึ้น

ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาในอินเดีย

โดย Mr. Nitesh Anand

ความท้าทายของนโยบายการศึกษาในระดับโลกเป็นกุญแจสำคัญต่อการกำหนดนโยบายทางการศึกษาในแต่ละประเทศ องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในแต่ละมิติของประเทศต่างๆ ทั่วโลก หนึ่งในมิติต่างๆ เหล่านี้มีมิติที่ 4 (SDG 4) ว่าด้วยเรื่องการศึกษาที่จะต้องสร้างหลักประกันให้แกเด็กได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและครอบคลุม ทั้งยังต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกคน

เมื่อก้าวถึงประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 7 ของโลก มีประชากรประมาณ 1.38 พันล้านคน หรือคิดเป็นประเทศที่มีขนาดประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของโลก ขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศอินเดีย (GDP) มีมูลค่าสูงถึง 2.67 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็น GDP อันดับ 5 ของโลก นอกจากนี้ประเทศอินเดียยังมีความหลากหลายทางด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยมีภาษาที่ใช้อย่างเป็นทางการมากถึง 23 ภาษา มีอัตราผู้รู้หนังสือในเขตเมือง 85% และอัตราผู้รู้หนังสือในเขตชนบท 69%

การศึกษาในประเทศอินเดียนั้นมีหลายระดับตั้งแต่สถานศึกษาของรัฐบาลกลางจนถึงสถานศึกษาระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีสถานศึกษาสังกัดเอกชน ซึ่งการจัดการศึกษาหลายระดับเช่นนี้ ทำให้การศึกษาของอินเดีย

ค่อนข้างมีความซับซ้อน เช่น โรงเรียนที่ออกแบบสำหรับเด็กที่มีฐานะยากจน โรงเรียนระบบเปิดสามารถเข้ารับการศึกษได้โดยไม่ต้องไปโรงเรียน, โรงเรียนนานาชาติ, โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนสำหรับเด็กพิเศษ เป็นต้น

ประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาในอินเดีย พบว่า มีสัดส่วนเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย 29% ที่ต้องออกจากระบบการศึกษา โดยการประเมินสมรรถนะมาตรฐานทางการศึกษาของเด็กนักเรียน (PISA) ในปี 2009 ทำให้รัฐบาลอินเดียทราบข้อมูลที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นั่นคือ ประเทศอินเดียมีคุณภาพการศึกษาอยู่อันดับที่ 73 จากผู้สมัครเข้าร่วมประเมินผลจำนวน 74 ประเทศ จึงสะท้อนให้เห็นคุณภาพการศึกษาของประเทศอินเดียที่ค่อนข้างอยู่ในระดับต่ำอย่างมาก อีกทั้งยังเกิดการวิพากษ์วิจารณ์จากหลายฝ่ายให้รัฐบาลต้องรีบแก้ไขปัญหาทางการศึกษาของอินเดียโดยเร่งด่วน

จุดเปลี่ยนสำคัญของการศึกษาอินเดียที่ทำให้รัฐบาลต้องหันมาให้ความสำคัญมากขึ้น พบว่า หากจำนวนครูในโรงเรียนหายไป 5% จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กอย่างมาก เช่น เด็กที่อยู่ระดับเกรด 8 จะไม่สามารถอ่านตัวเลขสามหลักได้ ซึ่งมีสัดส่วนมากถึง 56% ของเด็กทั่วประเทศ ส่วนเด็กที่อยู่ระดับเกรด 5 ในโรงเรียนรัฐบาลที่อยู่ใน 19 รัฐจาก 31 รัฐทั่วประเทศ มีผลการเรียนวิชาภาษาและวิชาคณิตศาสตร์ตกต่ำลง นอกจากนี้ยังพบปัญหาทัศนคติของครูที่ไม่ดีและยังส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กอีกด้วย

ในปี 2010 – 2014 ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของอินเดียมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น 10% หากแต่พบว่ามีจำนวนเด็กที่อยู่ในระบบการศึกษาน้อยลง รัฐบาลอินเดียจึงประกาศปฏิรูประบบการศึกษาครั้งใหญ่ทั่วประเทศใน 5 ประเด็น คือ 1) การสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา 2) การสร้างจิตสำนึกให้มีความรับผิดชอบต่อการเรียนการสอน 3) การถ่ายโอนอำนาจให้ผู้ปกครองและชุมชนสามารถจัดการเรียนการสอนได้ และการแยกอำนาจระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 4) การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา และ 5) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และความสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง อีกทั้งรัฐบาลอินเดียยังได้หารือเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาคุณภาพทางการศึกษากับภาคส่วนต่างๆ อย่างรอบด้าน

การพัฒนาระบบการศึกษาในประเทศซิมบับเว

โดย Senator David Coltart

ในอดีตประเทศซิมบับเวเคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษมาก่อน ทำให้ได้รับอิทธิพลทางการศึกษาจากอังกฤษมาก่อนอย่างมาก โดยรูปแบบการศึกษาของประเทศซิมบับเวแบ่งรูปแบบออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบการศึกษาของเจ้าอาณานิคม และระบบการศึกษาของคนพื้นเมืองเดิม จนกระทั่งในปี 1990 ระบบการศึกษาของประเทศซิมบับเวได้รับการยกย่องว่ามีคุณภาพทางการศึกษาดีที่สุดในทวีปแอฟริกา และอาจมีคุณภาพการศึกษาดีเทียบเท่ากับมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์

จนกระทั่งช่วงหนึ่งได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในประเทศซิมบับเว ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของประเทศเป็นอย่างมาก ขณะนั้นคุณเดวิดกำลังดำรงตำแหน่งนักการเมืองที่ทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาทางการศึกษา และได้รับการกิจให้แก้ไขปัญหาทางการศึกษาคครั้งใหญ่ โรงเรียนหลายแห่งในประเทศถูกสั่งปิด ครูจำนวนมากเดินขบวนประท้วง ประชาชนพาบุตรหลานย้ายถิ่นไปยังประเทศแอฟริกาใต้ อีกทั้งรัฐบาลซิมบับเวกำลังเผชิญกับปัญหาทางด้านสถานะการเงินที่จำกัด โดยมีงบประมาณไม่เพียง

พอที่จะพัฒนาด้านการศึกษาและจ่ายเงินเดือนครูได้อีกต่อไป ดังนั้นคุณเดวิดในฐานะนักการเมืองที่ทำงานด้านการศึกษาจึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหานี้อย่างเร่งด่วน

อย่างไรก็ตาม เริ่มแรกการแก้ไขปัญหายังมองไม่เห็นทิศทางมากนัก จึงเริ่มต้นจากการแต่งตั้งที่ปรึกษาด้านการศึกษาระดับชาติขึ้นมาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยการจัดให้มีการพูดคุยกับสมาคมครูและสหภาพครูจากทั่วประเทศ ซึ่งในขณะนั้นเองรัฐบาลก็ได้เผชิญกับการประท้วงเรื่องการจ่ายค่าตอบแทนครู จึงนำมาสู่ประเด็นการหารือร่วมกันว่า รัฐบาลจะอย่างไรให้ครูสามารถกลับไปสอนในห้องเรียนเหมือนเดิมได้ จนในที่สุดรัฐบาลก็สามารถหาวิธีจึงใจครูกว่า 3 หมื่นกว่าคนกลับไปสอนในห้องเรียนได้ดังเดิม

สิ่งที่รัฐบาลใช้เป็นแรงจูงใจในการจัดการศึกษา คือ

1. สร้างครูที่เป็นมืออาชีพ ในขณะที่คุณเดวิดได้รับการปรับเปลี่ยนตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี จึงออกไปพบปะเยี่ยมครูในชนบท พบว่า ครูที่กลับไปสอนในห้องเรียนเป็นครูที่ขยันและมีความตั้งใจอย่างมาก
2. สร้างการศึกษาที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม เดิมทีประเทศซิมบับเวมีต้นทุนด้านการศึกษาที่ต่ำอยู่แล้ว อีกทั้งผู้ปกครองก็ให้การสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลานเป็นอย่างดี จึงทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาของเด็กนักเรียนเป็นไปได้ด้วยความราบรื่น
3. สร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจเรียน รัฐบาลสนับสนุนให้ครูสร้างแรงจูงใจให้เด็กรู้สึกสนุกกับการเรียน ทำให้เด็กหันกลับมาเข้าสู่ห้องเรียน

นอกจากนี้ประเทศซิมบับเวยังมีช่องว่างคุณภาพทางการศึกษาระหว่างเด็กในพื้นที่ต่างๆ รัฐบาลจึงเริ่มต้นโดยการเพิ่มปริมาณหนังสือเรียนให้แก่เด็กทั่วประเทศ สามารถเข้าถึงและมีโอกาสเรียนรู้จากหนังสือเรียนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

คุณเดวิดได้กล่าวเพิ่มเติมถึงสิ่งที่ไม่สามารถแก้ไขได้ นั่นคือ การลดช่องว่างระหว่างคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชน โดยพบว่า เด็กนักเรียนโรงเรียนรัฐส่วนใหญ่ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ต่ำกว่าเด็กนักเรียนโรงเรียนเอกชน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่คุณเดวิดรู้สึกเสียใจที่ไม่สามารถดำเนินการต่อไปจนกระทั่งพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรี

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ยังไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ในขณะนี้ กลายมาเป็นความท้าทายอีกครั้งหนึ่งของประเทศซิมบับเว เพราะโรงเรียนรัฐทั่วประเทศถูกสั่งปิด เด็กนักเรียนโรงเรียนรัฐส่วนใหญ่ยังไม่มีทรัพยากรที่จะเข้าถึงการเรียนในระบบออนไลน์ ขณะที่โรงเรียนเอกชนยังสามารถสอนเด็กนักเรียนผ่านระบบออนไลน์ได้ อีกทั้งเด็กยังมีทรัพยากรที่พร้อมสำหรับการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ สิ่งเหล่านี้ได้ทำให้ระบบการศึกษาของประเทศซิมบับเวกำลังจะกลับไปสู่วิกฤติเหมือนในอดีตอีกครั้ง หากแต่ประเด็นที่น่าเสียใจอย่างยิ่ง นั่นคือ รัฐบาลประเทศซิมบับเวไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะสนับสนุนและแก้ไขปัญหานี้ได้ นับว่าเป็นความเลวร้ายที่สุดตั้งแต่ประเทศซิมบับเวและประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้เผชิญกับวิกฤติ